

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23.

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt —

Fél évre 4 „ —

Negyedévre 2 „ —

Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

A receptió sorsa. Dr. V s z s o n y i Vilmostól. — Működési kört a hitközségi képviselőnek Dr. S c h w a r z Gyulától. — Feladatok. * *-tól. — Keresztény író a zsidók receptiójáról. T o m a Szilárdtól. — Dr. Theodor Kohn. Irta: H a - K o h e n. — A rehabilitált Kohn Mór. K o h n Móról. — A pesti hitközség választása. — Eölvös Károly. — Egy Irányi-epizód. S c h w a r z Vilmostól. — Az erősek. B e r n s t e i n A. elbeszélése. — Absalon. Eredeti tragoedia (Szépirodalmi melléklet). Irta: M a k a i Emil. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892 november 13) 5653. **Marchesvan** hó (9 napos) 21-ika. Hétfő 21-ike Kedd 25-ike. Szerda 26-ika. Csütörtök 27-ike. Péntek 27-ika. Szombat 29-ike. Muszaf előtt bejelentik az ujholdat (m'vorchin hachódes). Hetiszidra: **Tóldosz.** (Mózes I könyvének 26. 27. 28. fejezetei. Haftorah: Sámuel I. könyvének 20. fejezete.

A receptió sorsa.

A kik minden kormányt úgy tisztelnek, mint az örökkévalót, ismét szomorúan tapasztalhatják, hogy a kormányok is halandók. A kormány hirtelen és váratlanul kimult, még pedig olyan titokzatos körülmények között, hogy a legutolsó politikai orvos is könnyedén megállapíthatja az erőszakos halált. Sokat vitatkoznak a halál előzményein és minden lap minden cikkírójának megvan a maga saját külön szakértői véleménye. Azt hisszük, az olvasó betelhetett már a találgató szakértelemmel és így nem avatkozunk a vitatkozásba; arra sem érzünk hivatást, hogy a kormányt, melyet már mindenféle szertartás szerint nyugalomra helyeztek, most mi zsidó szertartás szerint süssük el. Minket csak az érdekelhet, hogy a kormány távozásának micsoda jelentősége van a szabadelvű haladás szempontjából, melylyel felekezetünk és különösen felekezeti egyenjogúságunk sorsa szorosan összefügg.

Az utolsó napokban a liberális vulkán hatalmas kitörései lepték meg Magyarországot. A liberalizmus kérdéseiben annyiszor csalódott az ország, hogy most a hatalmas erupciót kételkedve nézi és nem tudja hamarjában eldönteni, vajjon bámulatos ügyesen, élethűséggel rende-

zett látványos színművel, vagy komoly valósággal van-e dolga. A kétely, eltekintve a múlt történetétől, is indokolt. A liberalizmus kérdéseiben a parlamenti helyzet hamis. Évek óta minden párt liberálisnak vallja magát, a négy száznál több tagból álló képviselőház tagjai közt alig akad egy néhány, a ki nyilvánosan a szabadelvűség ellen merne állást foglalni. A naivitás irigylésre méltó mennyiségével kell annak rendelkeznie, a ki elhiszi, hogy ez a külső helyzet a valóságnak megfelel és hogy a képviselőház összes tagjai tényleg a liberalizmus hívei. Ez a naiv feltevés egyszerűen természeti lehetetlenség. A világnézetek olyan csodálatos, igazán hallatlan harmóniája, mely a szabadelvűség ügyében a magyar politikusok közt mutatkozik, az egész világon ritkítja párját. Ez a harmónia csak akkor volna őszinte ha igaz volna, hogy minden magyar agy egyformán gondolkodik és minden magyar szív egyformán érez, holott egyebütt Európában úgy tapasztalható, hogy van különbség az agyak és a szívek között.

A jelenségnek az a kulcsa, hogy minden magyar pártnak meg vannak a maga szabadelvű és a maga reakzionárius tagjai. A szabadelvű tagok gondoskodnak arról, hogy a párt

lobogója szabadelvű legyen; a reakciónárius tagoknak meg arra van gondjuk, hogy minden komoly szabadelvű lépés meggátoltassék. A mi pártjaink eddig nem a szabadelvű zászló alatt haladtak, hanem a szabadelvű zászló alatt — maradtak. Vigan lengett tehát a szabadelvű lobogó a szabadelvűség szomorú romjai felett.

Ha a válság azt jelenti, hogy ez a ferde parlamenti helyzet véget fog érni; ha a kormánypártban haladók és maradók kölcsönösen felmondják egymásnak a paktumot, felbontják azt az egészségtelen frigyét, melyből Magyarország társadalmi elmaradottsága származik; — akkor új, áldásosabb korszak előtt állunk, melyben a szabadelvűség nem huszonnégy óráig tartó hangulatként, hanem állandóan fog uralkodni és megkezdődik a sokat halogatott nagy munka, a szabadelvű Magyarország felépítése.

Csak a szabadelvű Magyarország épületében élhet a mi felekezetünk békében és becsülettel; az új korszak eléréstét tehát a zsidóság szempontjából is csak melegen óhajtani lehet. Ismételve hangoztattuk a valódi szabadelvűség és a zsidóság valódi érdekeinek szoros kapcsolatát és így csak őszinte örömmel fogadhatjuk, hogy azok közt, a kik a kormánypárti körben a liberális irányzatért legerélyesebben szállottak sikra, ott láttuk Chorin Ferenczet, felekezetünk tagját.

Vajha azoknak volna igazuk, a kik a válságot mint új kor kezdőpontját üdvözlik! Ha újra csalódás érne az országot; ha azok, a kik ma a liberalizmus csatakiállításait hangoztatják, ismét a reakció csöndes társainak szegődnek; ha a liberális vulkán parancsszóra beszüntetné működését és oly csendes kedélyességgel eregetné a vékony füstkarikákat, mint valami arisztokratikus, filigrán tajtpipa, — ez a csalódás kioltaná a nemzetben a politikai hit utolsó szikráját és odavezetné, hogy minden őszinte szándék és becsületes törekvés önként száműzné magát a politika teréről, mely politikai hamis játékosok és kalandorok martaléka lett.

A válság levonta a leplet felekezeti egyenjoguságunk ügyének eddigi haladásáról, melyet eddig a kormány egészen czéltalan titkolódzása miatt csak egyes jelekből lehetett megítélni. A

lelépő miniszterelnök egyenesen kimondta, hogy bevettőségünkről a kormány javaslatot készített és hozzá a korona jóváhagyását megnyerte. Most tehát mint pozitívumot hirdethetjük, amit mult alkalommal csak következtettünk, hogy bevettőségünk ügye jóformán győzött, mert megvan már két irányadó faktor beleegyezése és úgy a nemzet képvisellete, miként a korona méltónak tartják felekezetünket a többi felekezet jogállására.

Oly eredmény ez, melyet kicsinyelni nem lehet. Mert akármit beszélnek egyesek, akik a miniszteri előszobákban való alázatos kéregetést agitáció jelentőségével akarnák utólagosan felruházni, — tiz hónappal ez előtt a zsidó felekezet bevettősége ismeretlen politikai kérdés volt. Magyarországon, nem beszélt arról senki, még maguk a zsidók sem tudtak róla sokat. És most a kellő pillanatban kezdeményezett és kellő erélylyel folytatott mozgalom eredményeként reá lehet arra mutatni, hogy a zsidó felekezet bevettőségét a hivatott tényezők olyan érett politikai kérdésnek tekintik, melynek megoldása elkerülhetlen és kétségtelen.

Bárki legyen a jövő kormány feje, ha kormánya a jelenlegi képviselőház kormánypártjára támaszkodik, a bevettőség ügyében kész helyzetre talál és nincs kifogás, mely mögé bujhatik. A bevettőséget akarja a korona, akarja a képviselőház és abban a többség, akarnia kell tehát a jövő kormánynak is, mely e két tényező bizalmából állittatik magas helyére.

A jövő kormánya természetesen első sorban egyházpolitikai programot fog vallani, mert hiszen az egyházpolitika egyik kérdése a kormányváltozás oka. E programban ott kell lennie bevettőségünknek, még pedig az első sorban megvalósítandó kérdések közt, mert ez a kérdés valóban egyszerű, gyorsan keresztülvihető és differenciákra nem ad okot. A míg új kormány nincs, és amíg az új kormányprogramot nem ad, az egyenjogusági mozgalom vezetői semmit sem tehetnek, mert addig fellépésük nemcsak tapintatlan, hanem czéltalan is volna. Ha az új kormány bevettőségünk törvénybeiktatását és az érett kérdés gyors megoldá-

sát megigéri, a jóakaró várakozás lesz feladatunk.

Ha a kormány — a mi nem várható — ügyünket elejti, vagy szándékosan halogatja, egyenesen hadi lábra kell ellenében állanunk, mert az ilyen kormány a szó szoros értelmében reakzionárius; leszorit minket egy már kivivott pozícióról, megtámadja becsületünket.

Jóra vagy roszra a jövő készen találjon bennünket.

Összelartás, éberség és erély: legyen a hármasszó. És semmi körülmény közt ne tévedjünk újra vissza a ghetto-bölcsesség girbegörbe ösvényére, mert ott a régi szegény és megalázás leskelődnek reánk. Az egyenjogúsági mozgalom megmutatta, hogy a zsidóság fel tud szabadulni tespedéséből; a jövő mutassa meg, hogy állandóan meg is tud maradni az önérzet utain!

Dr. Vázsonyi Vilmos.

Működési kört a hitközségi képviselőtestületnek.

A már megtette kötelességét a már lehet. — A pesti izraelita hitközség alapszabályai a 201 tagból álló képviselőtestületnek háromnegyed részét (mintegy 150 tagot) a dolce farniente kényelmes kerevetén helyezik el, hol teltvágya a közönyösség fagyponjtáig alászállva, hatáskör hiánya okozta végelgyengülésben elposványosodik.

A hitközség képviselőtestülete a hitközség elnökéből, az öt ügyosztály elöljáróiból, a 45 tagu választmányból és a 150 tagu közgyűlésből áll.

A hitközségi választmánynak, mint a hitközség belső végrehajtó képviselőségének az öszműködésre vonatkozó intézkedési s foganatosítási joga s hatásköre oly tág, hogy a választmány keretén kívül álló 150 képviselőtestületi tagnak ténykedése a fejbőlintó helyeslésre s a közreműködése nélkül összeállított költségvetesei előirányzat megszavazására szorítkozik. — Önérzetes, az értelmiség színe javából álló képviselők, kik nem tartanak a hindu közmondással,

»hogy jobb aludni, mint ébren lenni,« az önkormányzat ezen szervezetével meg nem barátkozhatnak. — A hitközségi önkormányzatnak egyik főczélja csak az lehet, hogy kulturális, jótékonyági, istentiszteleti intézményeink fentartása, előmozdítása s fejlesztésére hivatott képviselőtestületnek alkalom nyujtassék ezen intézményekkel közvetlenül foglalkozni, mert a hitközségi érdekek szolgálataiban nem a lazulási, hanem az összeforrasztó kapcsolatokat kell alkalmazni.

Nem a tavasz csókja, nem a nap arany sugara, nem a harmat üdítő nectárcseppje körítik lombbal s övedzik levéllel a fa galyait, de önbelseje az a hatalom, mely őt zöldelni készíti.

Hitközségi önkormányzatunk belső szervezete csak megszilárdulna, ha az öt ügyosztály szentélyébe, hol a szertartási, az oktatási, a jótékonyági, pénztári és számviteli és a gazdasági ügyek elintéztetnek, a kirekedt 150 képviselő bevonulna. — Ki-ki tehetsége szerint az ügyosztályok egyikébe beosztatnék s itt a közvetlen kötelesség terén buzdítva és buzdulva áldásdús működést fejtene ki. — Nagyszerű elnökünk figyelmébe ajánljuk a jogos kívánalmat és meg vagyunk győződve, hogy a jelzett irányban az alapszabályok módosítására vonatkozó javaslat a képviselő testület helyeslésére számíthat.

Dr. Schwarz Gyula.

A kívánság, hogy a hitközségi képviselők működési körét tágítsák, épp oly jogos, mint örvendetes! A hitközség agendái oly nagyok és sokfélék, hogy új erőket nemcsak, hogy elbir, de ezekre rá is szorul. De ezen kívül a képviselők bevonása az ügyosztályokba új nagy tért teremti a hitközségi és felekezeti ügyek iránt való érdeklődésnek és az azokban való közreműködésnek. Már pedig a hitközségnek az a feladata, hogy ezt az érdeklődést, ezt a közreműködést mind tágabb körökre terjeszsze ki, é az, hogy a buzgóknak alkalmat adjon buzgóságuk érvényesítésére. Hogy ez a kívánat a képviselőtestületből indul ki (és Schwarz Gyula dral a képviselőtestület nagyobbrésze kívánja működési köre tágítását) mutatja, hogy az érdeklődés és cselekvési vágy folyton nagyobbodik, a mi fölötté örvendetes. Ennek útját állani, ennek tápot nem nyujtani egyenesen mulasztás volna.

S z e r k.

Feladatok.

— Népiskola. —

II.

* * A siputczai és rombachutczai fiu- és leányiskolában évenként 1100 gyermek részesül oktatásban, de legalább is 8—9-szer többre rug azon izraelita tankötelesek száma, a kik a városi közös iskolákban tanulnak, és mindenki tudja, hogy az utóbbiak sorában vannak a vagyonsabb és intelligensebb családok gyermekei is. Ezen jelenséggel szemben önkényt felmerül az a kérdés, hogy, tekintve miszerint a városi iskolák a magyar népoktatásügy színvonalán állanak és a felekezeti iskola csak elenyésző százaléká oktathatja az izraelita tankötelezeteknek, miért áll fent az iskola? Pour l'honneur du drapeau? Az oly eszme, melyre nincs remény, hogy egykoron egész teljességében megvalósul, nem érdemli meg, hogy egy közösségnek zászlójára irassék. És kérdés, elég fontos-e a cél, hogy a jelenben megfigyelt kedvezőtlen tünet daczára is azt mondjuk: ne oszlassuk fel a népiskolát, de gondoskodjunk utakról-módokról, miként lehet az iskolát eredményében a felekezet összéletére nézve hatásosabbá tenni?

Minden felekezet az országban lemondhat saját iskoláiról, és magáénak vallhatja a közös iskolát, mivel a kereszténység közös tanai nagyjában bejutottak a nemzeti tudatba, de a mi felekezetünk sokkal rövidebb idő óta veszen részt a nemzeti, állami és társadalmi életben, semhogy általános jelentőségű, évezredes igazságainak kivivhatta volna az őt megillető kulturális elismerését a nemzeti tudatban, és ezért felekezeti és nemzeti érdek egyaránt parancsolják a mi községünknek, hogy, nem felekezeti elfogultságból, reactionárius tendenciákból, hanem jól felfogott vallásos, nemzeti missióból fentartsa, ha kell, nagy áldozatok árán is népiskoláit. Mert mi a cél? A közös népiskola a nemzeti közműveltség első elemeivel neveli a nemzetnek gyermekeit. Mivel pedig a mi felekezetünknek életfeladata az, hogy a mi évezredes kulturánknak áldását ojtuk bele nemzeti kulturánkba, első sorban, mondhatnám egyedül a

zsidó népiskola hivatott a még minden jóra fogékony kis gyermek lelkébe a nemzeti kultúra elemeivel szoros kapcsolatban belecsepegtetni a mi sajátos, de a mi tudatunk és legjobb meggyőződésünk szerint általános jelentőségű kulturánknak elemét, elég korán, hogy a gyermek már jellemének és kedélyének alakulása elején érezze e két kultúra egységes harmoniáját.

E munkát semmiféle közös iskola helyettünk meg nem csinálhatja. A közös iskolába bevitt hitoktatás heti két órával pedig a legtökéletesebb és legodaadóbb munkássága mellett se pótolhatja, mivel a népiskola az osztálytanítás rendszerén áll, a hitoktató mint bejáró pedig a legjobb akarat mellett se illeszkedhetik be a szervezetbe úgy, hogy tanítványainak egész lelkét leköthesse a maga számára, annál kevésbbé, ha a hitoktatásoknak folytonos ide-oda transferálásával, minden évben iskolát változtat. — Minthogy pedig e tényleges viszonyaink miatt e bajon még azáltal sem lehet rendszeresen segíteni, hogy az egyes iskolákban ottan alkalmazott irástudó, vallásos izraelita néptanítók oktassanak a mi vallásunk tanításaira, ezen intézmény csak a viszonyok szülte kényszerhelyzet folytán válik faute de mieux szükséges kiegészítővé,

A feladat tehát az: *minél több kerületben három-négy osztályu zsidó népiskolákat létesíteni.* Mert végtelenül löbbit ér több apró kis iskola, mint egy nagy túltömött és parallel osztályokkal bővelkedő centrum. A decentralizált kis iskolák intensivebb erővel hatnak. Kellő ellenőrzéssel és tapintatos és értelmes gondozással a központi felügyelet részéről, és buzgó erkölcsi támogatással s jól szervezett, művelt kerületi iskolaszékek részéről e kis iskolák mintegy számos apró erecskéken át vizsik áldásos működésüket a zsidóság különféle rétegébe, *és első sorban és kiválóan azon tankötelezeteknek nyílnának meg, a kiknek szüléi a gazdagságra és intelligentiára való tekintet nélkül ugyan, de tagjai a pesti izr. hitközségnek.* A kis iskolák tanítói is itt psychophysikai okok folytán jobban érvényesülnek, mint egy nagy centrumban. Az egyéniségek itt inkább kidombo-

rodnak, és a ki tudja, hogy mennyire döntő momentum a tanító egyénisége a tanításban, érteni fogja, hogy az a tanító tekintélye, ereje fokozódásával mily jótékonyan hat közvetlenül a gyermekre és szülőkre egyaránt.

Ez lehetett intentiója a mi hitközségünknek öt évvel ezelőtt, midőn a siputczai iskola mellett még a nagymező utcában is iskolát nyitott. Három évig állott fenn az iskola. Szerencsésen fel is vitte három osztályig, és míg fennállott, mindenki elismerte szükségességét és jótékony működését. És mi történt? Hygieniai szempontból az iskola bérhelyiségét felmondták és kerestek czélszerűbb lakást számára abban a vidékben, e közben bedőlt a siputczai iskola lépcsőháza. Quid nunc? A lépcsőház helyébe három osztályu épületet építettek. A siputczában három parallel osztályt nyitottak ugyan, de a nagymező-utcai iskola megszűnt. Így történt az, hogy a decentralisatio üdvös eszméje három évi sikeres és erőteljes virágzás után külső okokból minden jaj és kesergés nélkül a lépcsőház omladékaiban eltemetetik.

De hiszszük, hogy nem örökre. A testi egészség terén jobbnak bizonyul a nagy, kaszárnyaszerű korbáznaknál a pavillonszerű építkezési mód, ugy a szellemi épség érdekében is helyet követel magának a decentralizált apró iskolák eszméje, a durch-hausszerű centrumok ellenében. Csak idő kérdése. Néhány év múlva a pesti izr. hitközség népiskolát akar nyitni az alkotmány utcában. Reméljük, hogy bensőleg megerősödve első lépése leszen ez a decentralisált kis iskolák eszméje felé, és ezzel az ediginél is czéltudatosabb és intensivebb működés veszi kezdetét a zsidó népiskola-ügy terén.

(Egy harmadik cikk következik)

Keresztény író a zsidók receptiójáról.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Midőn magam, önkényl ajánlkoztam arra, hogy az »Egyenlőség«-be cikket írok a zsidók receptiójáról, korántse higgye, hogy ezt azért tettem, mintha valami különös vonzalommal vi-

seltetném a felekezeti kérdések iránt. Sőt ellenkezőleg, legjobban szeretném, ha felekezeti kérdések egyáltalán nem léteznének. S azt hiszem, hogy így van ezzel a magyar társadalomnak nagy többsége is, mely békét óhajt s legtávolabbról sem kívánja a vallási egyenetlenség rémét vendégeül fogadni.

S ha mégis foglalkozni kívánok a zsidók receptiójának kérdésével, teszem ezt abban a tudatban, hogy ezzel is némileg utját fogom egyengethetni a felekezetek közötti békétlenség megszüntetésének, hogy én is, mint keresztény ember, hozzá fogok járulni az eszmék tisztázásához.

Nekem vallási kérdésekben meglehetősen radikális nézeteim vannak. A történelem tanulságai intő példaként állanak előttem. Látom a sok vért, mely évszázadokon át elfolyt a vallási türelmetlenség szolgálatában; látom a nyomort, a pusztulást, melyet az Isten nevében okoztak, csak azért, mert az egyik néptörzs másként imádta, mint a másik. És látom benne kerékkötőjét az emberiség civilizációjának és, bizonyos tekintetben, sirját a filantrópiának.

És néha, ha vallásháboruk véres eseményeire gondolok, az az infernalis gondolatom támad, hogy nem lenne-e jobb az emberek szivéből a szent Bertalan éj módjára kiirtani minden vallásosságot, hogy egyszer már vége szakadjon az Isten nevében üzött sok gyűlölködésnek és torzsalkodásnak. És néha felmerül bennem az a gondolat is, hogy nem volna-e jobb hazánkra és talán az egész emberiségre nézve, ha csak egy vallás volna a világon, legyen az akár zsidó, akár katolikus, akár református, akár mohamedán, vagy nem tudom mi féle.

De hát ezek csak amolyan fantóm-szerű gondolatok, melyek születnek és eltűnnek s a melekynek szülője az az elkeseredés, hogy még mindig fenyeget a felekezeti békétlenség s hogy a humanizmus századában még mindig nincs meg az egyenlőség lelkiismereti kérdések tekintetében.

A magyar nemzet vallási tekintetben szerletészt van tagolva; ezzel a ténynyel, ugy a mint van, számolni kell.

Az egyik vallásfelekezetnek a másik rová-

sára hatalmi túlsulyra jutni nem szabad. Gyakorolja mindenki a maga vallását szabadon, meggyőződése szerint; adjuk meg mindegyiknek a módot, hogy szabadon fejlődhessék s akkor nem lesz szó vallási kérdésekről s nem fogjuk érezni a nemzetiségi széttagoltság mellett a vallási széttagoltságot is.

Nekünk különösen nagy szükségünk van arra, hogy polgáraink között a vallási békét fentartsuk. A magyar állam most áll azon a küszöbön, midőn eddig elfojtva tartott erejének kifejtésével életét a jövő ezred évekre is megalapítja. Az államhatalomnak amugy is elég gondot ad az ujlag nagyobb vehemenciával fellépett nemzetiségi kérdés, melyet szintén nem lehet a szent Bertalan új módjára egy csapásra megszüntetni. És mindehez a bajhoz hozzájárult az elkeresztelési kérdés, mely szülte, jelen állami bonyodalmakat is, hogy az állam belső tagoltságát annál szembetűnőbbé tegye.

Egy hasznunk azonban lesz belőle és ez az, hogy most már elkerülhetlen az összes vallási kérdéseknek végleges megoldása a teljes vallásszabadság alapján. A zsidó vallás helyzete, anomalia, melynek megszüntetése elkerülhetetlen s bár tagadhatlan, hogy a legujabb időkben a rekacionárius áramlat merészebb lépéseket tett, mindazáltal van még a liberalizmusnak annyi ereje, hogy ezt az anomáliát a legrövidebb idő alatt megszüntesse.

Mert miért kellene a zsidóknak hátrányban lenniök más vallásfelekezetek felett? Éppen olyan polgárai a hazának, mint a más vallásfelekezetbeliek; hazaszeretelben sok más vallásfelekezetet felülmulnak. Az állam megkívánja tőlük, hogy az állam iránti kötelezettségeiknek vérben és pénzben éppen úgy eleget tegyenek, mint mások. Nem méltányos dolog, hogy egyenlő kötelezettségek mellett egyenlő jogokban is részesüljenek a többi vallásfelekezetekkel? Ez világos, kézzelfogható dolog.

A magyar zsidóság igen nagy és komoly tényező az állami életben. A magyar ipar és kereskedelmnek fellendülését nekik köszönhetjük. Egy nagy kulturális tényező mely ha nem volna, újra kellene megteremtteni. Soráiból kiváló emberek kerülnek ki, kik díszére válnak

a nemzetnek. Az a vallásfelekezet, melyből annyi jelest mondhatunk a magunkénak, azt vallási tekintetben is egyenjoguvá kell tenni.

Ez az én nézetem, igen tisztelt Szerkesztő úr. Láthatja belőle, hogy nem szeretem a felekezetiségi kérdéseket; jobban szeretném, ha nem volnának egyáltalán felekezeti kérdések, mert így hazánkat erősebbnek tudnám. De ha megvan, akkor számolok vele, de a legszélsőbb liberalizmus alapján. Ezen az alapon megoldani a zsidók receptiójának kérdését nemcsak az önök speciális érdeke, hanem érdeke az egész nemzetnek is.

Toma Szilárd.

Dr. Theodor Kohn.

Odaát, a mi osztrák szomszédainknál forr és zajong, intrigal és borgözben fürdik a receptió; a zsidót ütik és üldözik és gyalazzák jobbfelől és balfelől; a demokratikus embereket pedig maholnap már kinevetni sem fogják löbbé, de kíváncsi kegyelettel tekintenek rájuk, mint a hogy muzeumban megcsodálják a kőkorszakbeli baltát, vagy az íjját, vagy a kerekesezt.

És az olmücsi káptalanság megválasztja érsékévé dr. K o h n Tódort.

A ki ezeket a sorokat írom, magam is sarjadéka vagyok annak a fajnak, melyből a zsidó főpapok, a »nagy Kohnok«, vétettek egykoron s azért talán erősebben erzem e választás súlyát, mint mások, a kik csak a demokraczia sikerét és a megválasztottnak famózus nevét látják az olmücsi kanonok urak eljárásában.

Nem tehettek róla, ha józsidó létemre is mintha a régi nagy tradicziók megújhdását látnám abban, hogy főpapi székbe ül egy Kóhén — ha oly főpapi székbe is, a melyből nem nekünk prédikál, de talán ellenünk is fog prédikálni. Mintha látnám a tömeget, a mint tolong és rajongva sorakozik a nagy pap körül az engesztelés nagy napján, midőn sikerült volna az Úr szavai szerint bemutatni az áldozatot, mintha látnám a tömeget, a mint arcczal a földre borul hallván az Úr nagy nevét, mely elhagyta vala a főpap ajakát.

Nem tehetek róla, ha folyton az eseng fülemben: Ime Jézus apostolává lett annak a családnak egyik sarja, mely Jézust üldözte tiszta szívből, igaz meggyőződésből. És az olmücsi válasziásban nem »kiengesztelést« látok, mint klerikális barátaink, de látom azt a hatalmas világtörténeli proczessust, a mely bizonyítja, hogy mi vagyunk és leszünk, ha száz annyi apostolt adunk is az ellenünk állók seregének.

Nem tehetek róla, ha első sorban a Kohen dinasztia fejével és szívével gondokoztam, midőn elolvastam az olműczi választás hírét. Az arisztokratikus érzés gonosz méreg, mely akkor is hat, ha az ember nem gróf és nem báró, hanem csak egyszerű Kóhén.

Pedig talán nem erre illett volna első sorban gondolnom, hanem arra, hogy polgár embert választott meg a büszke, arisztokratikus káptalan, melynek tagjai felerészben tizenhat össel bíró urakból állanak. Arra kellene gondolnom, hogy mily keserű irónia ez a választás az osztrak antiszemita urak izgágáskodására. Arra kellene gondolnom, hogy mily hatalmas konstrukciója van annak az egyháznak, mely dinasztijává választja a kis-zsidó fiat csak azért, mert az nagy tehetségű ember.

De elnyomja bennem a demokratá: a zsidó és az a fájó érzés, hogy miért lett dr. Kohn Theodor érsekké, miért nem áll egy sorban velünk, midőn szükségünk volna rá.

Úgy tudom, egy hónapos korában kereszteltették meg a szülei. De azért, azt hiszem, érzi ő is, hogy Aron az ősapja és ősei voltak a makabeusok, a kik a szabadságért küzdöttek.

Én pedig üdvözlöm őt, a kis Kóhén a hatalmas katolikus főpap Kóhént, a ki sok ezerek lelki üdve fölött rendelkezik és a kit testőrök vesznek körül, nehogy megrontanak e világ gonosz támadásai.

Ha-Kóhén.

A rehabilitált Kohn Mór.

Dr. Kohn Theodor olműczi érsekké történt választása alkalmából még a következő sorokat kaptuk:

Mottó: Und mein Stamm
sind jene Azra ...
(Heine.)

Tisztelt szerkesztő ur!

Vannak lehetetlenségek az emberi életben, azt mindig sejtettem, sőt miután üzleti könyveimen kívül a filosofusokat is forгатom, azt is tudom, hogy manapság is történhetik csoda azok előtt, akik hisznek benne.

De azt hiszem, hogy az általam különben nagyrabecsült Rabbi Akiba se mondta volna: nincs semmi új a nap alatt*) ha olvassa a szerdai lapokat, melyekben a következő nagy dolgokra akad:

*) Ejnye, ejnye Kohn Mór ur, ki a »filosofusokat is forгатja,« de a ki tudunkkal még többet forгатja a bibliát és a talmudot, hát ön is? Am-haarecznek megbocsájítjuk, de önnek tudnia kell, hogy rabbi Akiba ilyet soha sem mondott, legfőbb akkor, ha idézte K o h e l e t e t. Mert tudvalevő dolog, hogy ez a mondás: n i n c s s e m m i ú j a n a p a l a t t előfordul már a bibliában (Predikator I. f. 9. vers). Hogy tévesen Rabbi Akibának adják a szájába, onnan eredt, mert a mondást Gutzkow Uriel Acosta című darabjának egyik alakja: B e n A k i b a többször idézi és minden panaszt vele akar elűzni Szerk.

a) van egy Kohn nevű névrokonom, aki keresztény

b) és ugyanezt a szerencsés csillagzat alatt született Kohnt érsekké választották Olműtzbén.

Az a) alatt említett körülményt némileg enyhíti az a tény, hogy Kohn ur — legalább egy hónapos korában — zsidó volt; a b) alatti nagy eseményt pedig érthetővé teszi a logika: (ezt is a filosofusoktól tanultam) ha már egy Kohn keresztény, abból bizonyára érsek lesz.

Tisztelt szerkesztő ur! Mondhatom, eddig bizonyos számalommal néztem ártatlan nevemre. Ha egy társaságban bemutattak — plane ahol hölgyek voltak — igyekeztem nevemet olyan érthetetlenül kiejteni, hogy jó magam sem értettem, mert akit Kohn Mór-nak hívnak, — az számoljon le azzal, hogy őt komolyan vegyék. Hígyje el szerkesztő ur, Petőfi se lett volna soha nagy ember — az én nevemmel és Kohn Mór még egyáltalában soha sem volt semmi, nem mintha egy Kohn Mórban hiányoznék a tehetség, vagy az ambíció, de mert — Kohn Mór. Akármily messze ágazik törzsfám, mert hisz bizonyos, hogy az én ősom maga Áron főpap volt, de nem tudott volna Áron szebb nevet választani magának?

A számalom, melyet saját nevem iránt éreztem, csak akkor kezdett csökkenni, mikor egy-egy névtársamat, szerencsétlenségem részesét valahol feltűnni láttam.

Hígyje el, szerkesztő ur, nem vagyok rokona Kohn Dávidnak, de úgy örültem az ő sikerének, mintha testvérem volna, mert több jeles tulajdonságai mellett — ő is Kohn. »Irtunk egy új könyvet, nyertünk egy új díjat, agyonütöttünk egy új ministert« — szoktam keresztény polgártársaim előtt dicsekedni — Kohn Dávid sikerével.

És most miesoda új csillag tündöklött fel a Kohn Mórok égén! Keresztény is, érsek is — valóban ez oly jutalom, melyet csak az annyira üldözött Kohn név érdemelt meg, mely martírja volt mindig nemesak saját magának, hanem egész népének.

Meg fogjuk érní, hogy a Kovácsok, Kalmárok, Kemények és Kondorok visszakohnositják nevüket és mi, kik állandóan az idők viharjai közben is, szilárdan mint a szikla maradtunk nevünk mellett, büszkeséggel fogjuk magunkat bárhol is bemutatni: kérem én is Kohn Mór vagyok!

Vakmerő álmaim már annyira elragadtak, hogy ködfátyolképpen a jövődőt is magam előtt látom Kohn Dávid lesz a miniszterelnök (most úgy is lámpással keresnek egyet*) Kohn Sámuel a hercegprimás

*) Megvolt neki a bátorsága egy sokkal nagyobb dogra. Magyar író letére megmaradt Kohn Dávidnak. Mi ehez képest az az elhatározás: Kohnnak maradni, mint katolikus főpap?

és ha esetleg szükség lesz egy pénzügyminiszterre (üzleti könyveimet kitünően vezetem, nagyszerű bizonyítványaim vannak s most nincs semmiféle állásom) remélem, nem fognak megfélekezni az intéző körök szerkesztő ur

szerény olvasójáról

Kohn Mórról

A pesti hitközség választása.

Az ország első vallásközössége, melynek budgetje a háromszázezer frtot meghaladja, mult vasárnap választotta meg előljáróságát és a választmány 45 helye közül megürült 24 hely betöltőjét. Az aktus színhelye az új központi épület díszterme volt, ahol teljesen csöndben és rendben, minden hullámverés nélkül folyt le a rekonstrukció. A képviseleti tagok szép számmal vettek részt, s a gyűlésen vagy 120-an voltak jelen, akik közül azonban néhányan a szavazás megkezdése után jövéen, csak 106-an döntöttek a hitközség jövő sorsának intézése fölött. A választás nem hozott semmiféle meglepetést; a jelölteknek, lapunk előző számában közölt névsora egészen érintetlenül ment keresztül, az előljárósági ügyek ugyanazon kipróbált kezekbe kerültek, melyek az ügyeket eddig is vezették és csak a választmányba került két új tag: Fleischl Sámuel és es. Baronyi Benedek. A restauráció kihirdetett eredményét általános tetszéssel vették tudomásul s a jelen voltak lelkesedését csak az lohasztotta, hogy a megválasztottakért kiküldött 11 tagu bizottság kénytelen volt jelenteni, hogy az elnök, Wahrmann Mór orsz. képviselő betegsége miatt a gyűlésnek csak a küldöttség útján mondhatott köszönetet a beléje helyezett bizalomért. Az egybegyűltek ezt sajnálattal vették tudomásul s az elnöki program helyett beérték Deutsch Sámuel alelnöknek rövid, lelkes nyilatkozatával, aki mindnyájuk nevében ígérte, hogy a vezetés ezután is olyan lesz, minőt az ország első hitközségétől az ország érdeke, a hazafiság és a hitközség érdeke megkivánnak. A plenumban az új vezetőséget Tenczer Pál üdvözölte igen szépen, kinek ugy ezen beszédjeért mint a választás tapintatos vezetéséért m. Krausz Lajos mondott a jelen voltak elismerésével találkozó köszönetet.

A d. e 10 órakor megnyitott gyűlés lefolyásáról szóló kimerítő tudósításunk a következő:

Tenczer Pál elnök: Van szerencsém a mélyen tisztelt képviselő urakat üdvözölni és ezennel a közgyűlést megnyitom (Éljenzés.) Konstatálom, hogy a határozathozatalra szükséges ötven tag jelen van.

Napirenden van, t. uraim, az elnök és az előljárók, valamint 24 választmányi tag megválasztása. Azt hiszem leghelyesebben cselekszünk úgy, ha az előljáróságot és a választmányt egyszerre választjuk

és e célra felkérem az urakat méltóztassanak szavazataikat az urnába adni (Helyeslés).

Ezután megkezdődött a szavazás, melynek megtörténte után

Elnök jelenti: Mélyen tisztelt képviselő urak! az elnök és előljárók megválasztása megtörtént. Összesen 106 szavazat lett beadva; mindannyi egyhangulag a következőkre jutott:

Elnök: *Wahrmann Mór.*

Kultusz előljáró: *Deutsch Sámuel.*

Iskolai előljáró: *Schweiger Márton.*

Jótékonyági előljáró: *Adler Lajos.*

Pénztári előljáró: *Pfeiffer Ignác.*

Gazdasági előljáró: *Grünbaum Miksa*

Minden egyes nevet a közgyűlés zajos éljenzéssel fogadott, mire az elnök a nevezett urakat megválasztottnak jelentette ki.

Elnök: Felkérem most már a közgyűlést, méltóztassék megengedni, hogy küldöttséget nevezek ki, mely a mélyen t. előljáróságért induljon és idekísérje a terembe (Helyeslés).

Kunewalder M. L. vezetése mellett a következő urak indultak az elnökségért: Brüll Ármin, Breitner Zsigmond, Ehrlich Mózes, Holitscher B Lipót, Kohner Zsigmond, m. Krausz Lajos, Neumann Frigyes, Schweiger Adolf, Weiner Károly és Wolfner Lajos.

Miután a megválasztottak Wahrmann Mór elnök kivételével, aki betegsége miatt még ma is a szobát őrzi, annak daczára, hogy a Pesti Napló a kormány leköszönése alkalmából Apponyi beszédjének hatása alatt integetve vélte látni, — a teremben megjelentek,

Tenczer Pál ekkor a következő beszédben köszöntötte az előljáróságot:

Mélyen tisztelt előljáró urak!

Midőn ezelőtt három évvel azt indítványoztam hogy a képviselet és a választmány ezentúl ne három, hanem hat évre, de maga az előljáróság továbbra is csak három évre választassék, többen akadtak, a kik indítványom második részét megtámadván, o la nyilatkoztak, hogy ez bizalmatlanságot involvál az előljáróság ellen. A mit akkor szemben a támadásokkal felhoztam, azt ma ismételhetem, hogy én nem csekély bajnak tartanám a községre nézve, ha valamikor oly előljárók választatnának, kik sem képzettségüknel, sem buzgóságuknál fogva feladatuknak meg nem felelnének, és el kellene tűrni azt, hogy ezek hat évig hivatalukban maradjanak. De másrészt nem tartottam és nem tarthatom ma sem a községre nézve hátrányosnak, ha minden harmadik évben új választás által újból nyílik alkalom bizalmunknak kifejezést adni.

És így módunkban van ma legbensőbb köszöne-

tel mondani a mélyen tisztelt kultusz-elöljáró Deutsch Sámuel urnak, ki 1861., tehát 31 év óta szakadatlanul, fáradhatlanul, önzetlenül és a mellett jeles képzettséggel és ritka tapintattal szolgálta a község érdekeit, és akinek alsó sorban köszönhető, hogy isteni tiszteletünk ma oly ni eaun áll, hogy Európa legelső községeinek isteni tiszteletével méltán veteledhetik. — Alkalmunk nyílik legőszintébb köszönetet mondani a mélyen tisztelt iskola-ügyi előjáró, Schweiger Márton urnak, aki 1869, tehát 23 év óta, ugyis, mint az orsz. izr. iroda elnöke, ugyis, mint iskoláink előjárója egész törekvését oda irányozta, hogy működése a magyarhoni zsidóságnak és hitközségünknek becsületére váljék.

Módunkban van őszinte köszönetet mondani a mélyen tisztelt jótékonyági előjáró, Adler Lajos urnak, aki kilencz év óta szívének kifogyhatatlan melegével és a mellett dicséretreméltó körütekintéssel igyekszik a község minden egyes szegényén segíteni.

Módunkban van legbensőbb köszönetünket kifejezni a pénztári előjáró, Pfeiffer Ignác ur iránt, ki több éven át, mint helyettes előjáró és az utolsó négy évben mint előjáró sikerdús működése és üdvös reformjai által a község háláját érdemelte. Alkalmunk nyílik őszinte köszönetet mondani a mélyen tisztelt gazdasági előjáró, Grünbaum Miksa urnak, ki rövid működése alatt fényesen bebizonyította, hogy méltó volt azonbízalomra, melyet első megválasztatása alkalmával a képviselőlet túlnyomó többsége személye iránt tanusított.

Azon szerencsés helyzetben vagyunk, hogy legforróbb hálánkat fejezzük ki hirtelen bekövetkezett betegség folytán, fájdalom, távollevő elnökünk: Wahrmann Mór iránt, ki 1861 óta mint községünknek egyik legkiválóbb képviselője és az utolsó kilencz évben mint annak elnöke, fényes neve, önzetlen hazaszeretete, ritka szelleme és bámulatos kötelességérzete által nemcsak a község előjáróságának, de magának községünknek reputációját kiválóan emelte.

Mélyen tisztelt uraim! Községünk, amint azt rendelkezésünkre álló irattárunkból megtudtam, mintegy 100 év óta áll fönn. Első rabbija, Wahrmann Izrael 1798-ban, tehát 94 év előtt választott. A község élén 1812-hen, tehát 80 év előtt volt az első elnök, azóta Wahrmann Mór a község hetedik elnöke. Az első hat elnök névszerint: Ullmann Mózes, Ullmann Gabriel, Oesterreicher Dávid, Kunevalder J., Boskovitz József L. és Schosberger S. V. Ez az első hat tulajdonképpen nem mint elnök, hanem mint »Vorsitzender» szerepelt. A helytartótanács kinevezett előjárót, a kik azután saját kebelükben 3 hónaptól 3 hónapra választották meg elnöküket. Csak 1861 óta választja a község képviselőlete által alkotmányos módon elnökét, és azóta Wahrmann Mór a község nyolcadik elnöke. (Dr. Hirschler Ignác, Lovag Lányi

Jakab, Neuwelt Ármin, Wahrmann Mór). E négy elnök közül Wahrmann az első, a kit a község már negyedszer választ meg elnökének; de az összes elnökök közül, beleértve mindazokat, akik nyolczvén év óta a község élén állottak, hiszszük, mert reméljük, hogy Wahrmann lesz az első, a ki a községtől és a kitől a község meg nem fog válni élte fogytaig. Lelkünkben óhajtuk, hogy mélyen t. elnökünk hosszú, igen hosszú életű legyen, hogy a jelzett megválasztásánál későbbben bekövetkezhessék.

Végül reméllem, hogy a mélyen t. közgyűlés beleegezésével találkozom, ha a tisztelt előjáró urakat felkérem, méltóztassanak a közgyűlés nevében mélyen tisztelt elnökünkkel tántoríthatlan bizalmunk és ragaszkodásunk kifejezését közölni.

A lelkesen megéljenzett szavakra *Deutsch* Sámuel így válaszolt:

Mélyen t. képviselő testület!

Midőn elnökünk betegsége folytán én, mint al-elnök bátorkodom néhány szóra kikérni becses figyelmüket (Halljuk! Halljuk!), kérem, fogadják mindenk előtt úgy az én, mint kollegáim nevében szívünk mélyéből eredő hálánkat, a miért újra kitüntettek bizalmukkal. (Éljenzés.) Legyenek róla meggyőződve, hogy a mint eddig, úgy ezentúl is mindegyikünk azon fog iparkodni, hogy ez önök támogatásával, önök közreműködésével hitközségünk javát, haladását előbbrevigyük, tovább terjeszszük, hogy nemcsak megtartani akarjuk jelenlegi magaslatán, hanem úgy felemeljük, mint az az ország első hitközségéhez méltó. (Élénk helyeslés.)

Legyenek róla meggyőződve, hogy nehéz feladat vár mindnyájunkra, mert nem csekély munka ennek a hitközségnek oly vezetése, a milyent teljes mértékben megkövetel az ország érdeke úgy, mint a hazafiság és a hitközség érdeke (Éljenzés) Szent célunkat csak akkor érzük el, ha önök mindnyájan, mint eddig tették, azután is szívesesek lesznek becses támogatással segíteni. (Éljenzés)

Ujból köszönöm megtisztelő bizalmukat és megígérem, hogy annak minden tekintetben igyekszünk megfelelni. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

M e g y e r i *Krausz* L a j o s: T. közgyűlés! Azok után, az emelkedett hangú szavak után, melyeket immént volt szerencsém hallani, és a valóban lélekemelő aktus után, melynek tanúi voltunk, engedjek meg nekem, hogy néhány szót mondjak el. (Halljuk Halljuk!) Több választásnak voltunk már részesei, és egyébkor sem igen szokott ellenzék szerepelni, de a jelenlegi alkalommal igazán mindnyájunkra nézve kitüntető és igazán jóleső hatással volt az egyhangú választás. A kiknek ez leginkább köszönhető, a kiknek legnagyobb érdeme van abban, hogy minden oly fényes egyöntetűséggel megtörtént, az a választási elnök ur, *T e n c e r P á l* (Éljen) az alelnök, *K e p*

pic h Lipót ur (Éljen) és a jegyző, Neumann Antal dr. ur (Éljen)

Valóban mulasztást követnénk el, ha nem fejeznők ki fáradozásaikért mély hálánkat. Mert sokat fáradtak a hitközség érdekében és valóban méltók köszönetünkre és elismerésünkre. (Lelkes éljenzés)

Hálás köszönettel tartozunk a tisztelt kijelölő bizottságnak és kitünő elnökének: Kohnér Zsigmond urnak (lelkes éljenzés) ki nagy tapintatát és lapasztalait boesájtotta a mindnyájunknak szent ügy szolgálataiba és azon fáradozott, hogy a választás a hitközség üdvére felvirulására szolgáljon. (Éljenzés)

Elnök: a bizottság nevében köszönetet mondok a felszólalt urnak és a t. közgyűlésnek. A mennyire egészségünk megengedi, méltóztassanak jövőre is velünk rendelkezni, a közgyűlés, a hitközség célja mindig szent lesz előttünk. (Éljenzés)

*

Lapunk előző két számában közöltük a most választás alá esett 115 képviselő és 24 választmányilag névsorát. A következőkben adjuk a teljes választmány és képviselő lajstromát. Az elöljáróság hat tagján kívül, a következők vannak hivatva a jövő 3 évben a hitközség sorsát intézni.

Választmány.

Adler Gyula pénzváltó, Adler Mór keresk., Atlasz Sámuel háztulajd., Csángóhétfalusi Baronyi Ben. földbirt., Bamgarten Lajos háztulajd., Bloch Mór keresk., Breitner Zsigd. L. kereskedő, Brüll Armin nagykereskedő, Dr. Brüll Ignác ügyvéd, hatvani Deutsch Bernát földbirtokos, Deutsch Jakab nagykereskedő, Deutsch Sándor földbirtokos, Ehrlich Mózes földbirtokos, Dr. Farkas Emil ügyvéd, Fleischl Sámuel nagykeresk., Fleischmann Ede keresk., Freund Vilmos műépítész, Dr. Friedmann Bern. ügyvéd, Herzmann Bertalan keresk., haraszi Jellinek Henrich k. v. igazg., Keppich Lipót keresk., Kohner Zsigmond nagykeresk., megyeri Krausz Lajos gyáros, Kunwalder L. M. keresk., Löwy Mór földbirt., Mandl Ign. J. háztulajdonos, Münz Sámuel keresk., Dr. Neményi Ambrus orsz. képv., Dr. Neumann Antal ügyvéd, Dr. Neumann Ármin orsz. képviselő, Reusz Károly háztulajdonos, Dr. Schreyer Jakab ügyvéd, Dr. Scheermann Adolf fővárosi főorvos h., Schlesinger Ignác nyomdász, báró Schossberger Zs. földbirt., zimonyi Schwarz Ármin mérnök, Sternthal Adolf földbirt., Dr. Stiller Mór ügyvéd, Tencer Pál magánzó, Totis Adolf keresk., érényi Ullmann Imre keresk., Weil Simon magánzó, Dr. Weinmann Fülöp kir. közjegyző, Weisz Berthold gyáros.

Képviselő.

Abeles Jakab kereskedő, Adler Henrik fakeskedő, Adler Károly igazgató, Dr. Adler Zsigmond orvos, Back Fülöp háztulajdonos, Dr. Baron Jónás fő

orvos, Baumgarten Fülöp A. háztulajdonos, Beck Miksa bankigazgató, Beck Nándor bankigazgató, Beer Salamon kereskedő, Beimel Jakab nagykereskedő, Bettelheim Miksa kereskedő, Bischitz Dávid nagykereskedő, Blau Adolf pénzváltó, Bródy Zsigmond hírlaptulajdonos, Brüll Zsigmond kereskedő, Dr. Chorin Ferencz orsz. képviselő, Dr. Darvai Fülöp ügyvéd, Dr. Décesy Zsigmond kir. kur. bíró, Deutseh Antal író, Deutsch Lajos földbirtokos, Deutsch Simon magánzó, hatvani Deutsch Sándor földbirtokos, Dr. Ehrenhaft Rezső orvos, Ehrlich G. Gusztáv kereskedő, Faludi Gábor keresk., Fenyvesi Adó orsz. gyorsír. főnök, Dr. Feuer Dávid orvos, Forrai Gábor tisztviselő, Frankfurter Samu butorkereskedő, Dr. Fränkl Sándor ügyvéd, Friedmann Lajos háztulajdonos, Fuchs Vilmos bankár, Fürst Jakab nagykereskedő, Gold Samu magánzó, budai Goldberger Bertalan gyáros, Goldstein Ignác háztulajdonos, Gomperz Károly kereskedő, Dr. Gonda Ignác orvos, Grosz Mór nagykereskedő, Dr. Grósz Sándor orvos, Grünwald Bernát min. oszt. tanácsos, Guttmann Ádám kereskedő, Dr. Halász Frigyes ügyvéd, ifj. Heidelberg Mór kereskedő, Heller Gábor gyapjukereskedő, Herzfelder Zsigmond butorkereskedő, Herzfelder Manó földbirtokos, Herzl Tivadar kereskedő, Holitscher Lipót B. kereskedő, Dr. Hüvös József ügyvéd, Dr. Jellinek Arthur orsz. képviselő, Jónas Ignác nagykereskedő, Kallmann Dávid kereskedő, Kann Manó kereskedő, Dr. Kármán Mór tanár, Karsai Ignác földbirtokos, Dr. Kelemen Miksa orvos, Dr. Keleti Gyula ügyvéd, Dr. Klein Fülöp orvos, Dr. Kern Tivadar ügyvéd, Kohn Arnold sirkókereskedő, Kohner Károly nagykereskedő, Konody Bertalan mag., Kornfeld Zsigmond bankigazgató, Kőrösi József főv. stat. hiv. igazg., Kramer Miksa ker., Kramer Samu gyáros, megyeri Krausz Mayer háztul., Kunstädter Mór iparos, Landauer Ignác nagykereskedő, Latzkó Nátán nagyker., Leipziger Vilmos gyáros, Leitersdorfer Lipót háztul., Leitner M. L. kereskedő, Lemberger Mór órás, Lichtenstern Miksa kereskedő, Lindenbaum Mór kereskedő, Dr. Links Ármin ügyvéd, Linzer Károly gyáros, Dr. Löw Samu orvos, Dr. Löw Tivador ügyvéd, Mandl Mór kivatálnok, Markbreit Adolf földbirtokos, Messinger Ármin nagykereskedő, Mezei E. nő hírlapíró, Dr. Mezei Mór ügyvéd, Dr. Misner Iánác ügyvéd, Müller Vilmos nagykereskedő, Dr. Murányi Ármin ügyvéd, Dr. Neuberger Ign. kir. curiai bíró, gárdonyi Neumann Frigyes nagykereskedő, Neuschloss Emil fakeskedő, Neustadt Gusztáv magánzó, Pinkás Zsigm. keresk., Dr. Pollak Henrik orvos, Pollak Mór nagyker., Dr. Pollak Rezső ügyvéd, Popper Ármin tollnagyker., Popper István mérnök, Porges B. nagykeresk., Dr. Purjesz Zsigm. orv., Reich Ign. pálinkagyár., Riesz Sándor keresk., Rosenberg Mór posztókeresk., Rosenfeld Manó keresk., Dr. Roth Jakab ügyvéd, ruszti Ruszt Bern nagykeresk., Dr. Sámuel Lázár ügyvéd, Dr. Schächter Miksa orvos, Schlesinger Ign. gubacskeresk.,

Schmiedl Ignác ügyvéd, báró Schossberger Nándor földbirt., Dr. dombovári Schulhof Géza ügyv., Schwarz Ármín bankigazg., Dr. Schwarz Gyula ügyvéd, Schwarz Ign. földbirtokos, Dr. Schwarz Lajos orvos, Schweiger Adolf földbirt., Seemann Ignác gyáros, Silberkrausz Ignác keresk., Simon Jakab keresk., Dr. Simon József ügyvéd, Sinayberger Ármín keresk., Singer Bernát nagykeresk., Dr. Singer Jakab orvos, Singer Lázár fakeresk., Spitzer D. H. keresk., Stern Bernát háztulajd., Stern Ignác gyáros, Stern Miksa háztulajdonos, Dr. Stiller Bertalan főorvos, Strasser Sándor kereskedő, Sváb Károly főr. tag, Dr. Szili Ad. orv., Tiller Sámuel keresk., Tsuk Sándor ker., Ullmann M. G. nagykeresk., Dr. erényi Ullmann Sándor ügyvéd, Dr. Vidor Zsigm. orvos, Dr. Visontai Soma orsz. képviselő, Wahrmann Sándor magánzó, Weiner Adolf nagyiparos, Weiner Károly kereskedő, Weiner Miksa háztulajdonos, Weingruber Ármín szállodatulajdonos, Dr. Weisz Jakab orvos, Weisz Manó J. ékszerész, Weizkopf Jakab háztulajdonos, Weissmayer Ferencz kereskedő, Wolfner Lajos gyáros, Wottitz Igaác B. kereskedő, Zwack József gyáros.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **nov. hó 15-én** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, Váczi körút 23. sz.

Hirek.

Eötvös Károly.

Liberális szelek járnak; adja isten, hogy a nehezen várt, áldásos esővel terhes felhőket más szelek, szélviharok el ne üzzék.

A látókört veszedelmes miasmáktól megtisztító szelek utjukban szárnyaikra kaptak egy urát otthagyt szép hűtelent, visszahozták kedveséhez és most végtelenül nagyobb a szerelme, mint bármikor a mézes hetekben.

Eötvös Károlyhoz visszatért a népszerűség

Áldassék isten, ki megváltoztatja az időt, határt szab a korszakoknak.

Mert hősként sikra szállt gazul megtámadt becsületünkért; mert ártatlanul üldözöttek védője lett; mert szétszakította a gonoszság, ármány, haszonlesés és butaság szötte hálót; mert mellénk állt, mikor oly sokan ellenünk fordultak: kiközösítették, kerülték, bojkotirozták.

Tisza-Eszlár után Eötvös Károlynak nem jutott képviselői megbízó levél: és most, 6 esztendő után elnökévé választják a hatalmas országgyűlési pártnak,

melynek oszlopa, dísze volt akkor is, és melynek azóta meg nem szűnt szolgálni sziklakéres logikájával, lángszavaival, egész genialitásával.

Eötvös Károly a 48-as és függetlenségi párt elnöke. Tisza-Eszlár után azt hirdették: örökre eljátszotta szerepét.

Áldassék isten, ki megváltoztatja az időket!

*

Az Egyenlőség 1886-iki évfolyama utolsó számában Cornelius többek között a következő érdekes epizódot mondja el Eötvös életéből:

„Mikor Deák-párti képviselő lett, feljött Veszprémből, hogy a központban bemutassa magát; eléje tették a névsor könyvét, hogy beírja nevét. Végig olvassa a már beírt képviselők névsorát; ötvennél több volt sorszám szerűen beírva, egy szám azonban üresen maradt — a 13-ik. Eötvös Károly ebbe, a többi által került és üresen hagyott sorba írta be nevét. Midőn másnap Deák Ferencz a párt helyiségébe ellátogatott, fölütötte a névsorkönyvet és az általa figyelemmel kísért 13-ik számot kitöltve találta: kéri a körülötte állóktól, hogy „melyik az az Eötvös Károly?” Ekkor kiválik a körülállók közül egy rokonszenves, barna körszakálu fiatal ember, szegényen meghajtja magát s e szavakkal mutatja be magát a haza bölcsének: „Én volnék az uram bátyám.” Deák Ferencz megfogja a kezét s a következőket mondja: „No Károly öcsém, te vagy az egyetlen a számosak közül, ki ment vagy minden előítéletől!”

A haza bölcsé mondta.

*

Hogy mi nézetet táplál Eötvös Károly a magyar zsidóságról és ennek feladatairól, azt megírta egy, e lapok szerkesztőjéhez intézett levelében, melyben az Egyenlőség szerkesztésének átvétele előtt hozzáintézett kérdésre válaszolt és a melyben ezeket mondja:

„Ön kérdést intézett hozzám, tisztelt barátom, vajjon helyeslem-e, hogy ön az „Egyenlőség” szerkesztését átvette s helyeslem-e azt a működést, mely arra törekszik, hogy hazai zsidóságunk ismerje meg önmagát, tartsa fenn komoly önértetét; legyen jó zsidó, de egyuttal jó magyar és jó hazafi s teljesítse nemesen azt a feladatot, melyet a gondviselés elébe tűzött saját felvirágzásának, de egyuttal hazánknek és a közmiveltésnek érdekében?”

Kérdésére feleletem egyszerű. Egész lelkemből helyeslem a célt, melyet ön maga elé tűzött.

Gyermekkorom óta változatlanul élt bennem az a meggyőződés, hogy a zsidóság csak egy vallási felekezet hazánkban s nem több és nem kevesebb s vele szemben a keresztény felekezeteknek se több jogai, se kevesebb kötelezettségei nincsenek, mint a mennyit egymás közt kell gyakorolniok. S politikai pályám folyamán s kivált az antiszemizmus áldástalan harczi között, a mikor nekem az első sorban kellett küzdenem, ama régi meggyőződésemhez még egy új is járult s ez az, hogy a jogegyenlőségnek s a valódi demokráciának hazánkban éppen a zsidóság a legderekabb harczosa.

Sok mondanivalóm van és lesz — ha Isten éltet — nekem is még e kérdésben. Talán nincs még itt az ideje, de erősen hiszem, hogy nemsokára itt lesz, a mikor a nemes demokrácia zászlója magasan és tisztán lobog s a mikor a közélet minden komoly és nemes

harcosa e zászló körül csoportosul. Ön és lapja csak készítsék hiven azt az utat, mely ide vezet.

Se az esetleges siker, se a netalán bekövetkező támadások ne lankaszák meg önnek erejét. A gondviselés nagy czélokra választá ki a zsidóságot s ennek ezekhez szüksége van az önbizalomra. Ezt fentartani és edzeni igazán méltó dolog.

Nekünk, magyaroknak idegen ajkú, sajátos nemzetiségeink közt szükségünk van a zsidóságra. Ott a magyarságnak, országunk központjain pedig a szabadságnak és gyakorlati műveltségnek hű közkatonái a zsidók

Aldás kísérje és siker jutalmazza önnek működését.

Eötvös Károly.

*

A zsidóság több mint 2000 év óta évről-évre áldva emlékszik meg egy Charbona nevű pogány főúrról, ki a perzsa király udvarán válságos időben 18 szót szolt Mardochai javára, zsidógyűlölő Hámán ellen. Lehet-e csodálkozni, hogy ugyanaz a zsidóság imádságába fogadta Eötvös Károlyt, ki többet tett értünk, mint maga Mardochai, ki végtére csak életét mentette meg a zsidóknak, míg Eötvös Károly becsületünket nem engedte beszennyezni és hadjáratot vitt a Hámánok egész serege ellen

Emelkedéséhez ezért szívből hogy ne örvendenénk és áldásért reá hogy ne imádkoznánk.

Szabolcsi.

— **Wahrmann Mór**, a pesti izr. hitközség nagynevű elnöke f. hó 6-ikán — épp akkor, midőn a hitközség őt nagy lelkesedéssel újból fejévé választotta — súlyos operácziót ment keresztül. Csak az előző napon mérges daganat támadt a nyakán, mely 24 óra alatt oly mérveket öltött, hogy Dr. Báron Jónás, egyetemi magántanár rögtön kivágását tartotta szükségesnek és a fájdalmas műtétet azonnal is végezte. A drága beteg ágyát őrizi ugyan még most is, de mindnyájunk örömhére, tul van minden veszedelmen.

— **Dr. Kayserling M.** a pesti izr. hitközség nagytudományu rabbija általunk többször említett spanyolországi tanulmányi utjára f. hó 8-ikán indult el. Innen egyenesen Genuába ment, hol pár napig marad; Genuából Barcelonnába utazik, és innen Madridba Dr. Kayserling feladatát megkönyíti az a körülmény, hogy tagja a madridi tudományos akadémiának, minél fogva nyitott ajtókra fog találni mindenütt a spanyol tudományos világban. A híres történész mindemellett gondoskodott ajánló levelekről, melyek utját egyengessék. Magas és legmagasabb személyektől ajánlatai vannak az osztr. magyar követséghez s a madridi udvarhoz. A kitüntetés, mely Kayserlinget e küldetésében érte, mondhatni páratlan a zsidók történetében. (Amerika zsidósága tudvalevőleg arra kérte fel, hogy írná meg történetét a zsidók részvételének Amerika felfedezésében) és fénye a községre is esik, melynek rabbija. Dr. Kayserlingnek, a spanyol korszak e leghivatottabb történetírójának a rábizott munkával májusig, a chicagói világkiállítás megnyitásáig el kell készülnie. Látogatása a világhírű Escorial és Simancas könyvtáraiban munkáját nagyon elő fogják segíteni. Ellátogat Alcalabá is, hol az inquisitio iratai mondhatni még érintetlenül fekszenek és a hol bizonyára igen becses új adatokat fog találni a spanyolországi zsidók történetére vonatkozólag. Hitközségétől Dr. Kayserling 8 heti szabadságot nyert. A

zsidó tudomány érdekében szívből kívánjuk e derék bajnokának, hogy újját a legszebb siker koronázza.

— **A tápió-szelei rabbiról.** Megszüntettük ellene közel két éven át tartott küzdelmünket, mert — ha mindjárt csak cautelák, mindenféle feltételek mellett is — beadta lemondását. Hogy küzdelmünk mennyire jogosult volt, mutatja „Dibre Emeth“ című Berlinben megjelenő protestans hittérítői lap most megjelent 12. számának következő hira:

„Lichtenstein rabbi Tápió-Szelén lemondott állásáról. Ezentul állandóan az ir-presbyterián egyház szolgálatában fog állani, mint annak missionáriusa.“

Es Lichtenstein Ignác saját gyalázatára még most is rabbija községének. Kikötötte ugyanis, hogy állásától tényleg csak akkor válik meg, ha utóda már elfoglalta helyét.

— **Löwenherz Lipót dr.** kormánytanácsos elhunytát jelentik Berlinből. A hírneves tudós zsidó létére Németországban a legelőkelőbb tudományos intézet egyikének »a phisikalische technische Anstalt des deutschen Reichs« élén állt, mint annak igazgatója. E minőségében számos kitüntetés érte egy fejedelmé, mint a tudományos világ részéről. Ritka részvétellel lefolyt temetésére bel- és külföldi egyetemek képviselőket küldtek, Jelen volt továbbá Bötticher miniszter és Helmholtz, ki gyászbeszédet is mondott sokra becsült pályatársa hült tetemei fölött.

— **Iskola-avatás.** A bezdáni hitközség, melynek csak három év óta van saját telken álló iskola-épülete, eme iskolaépületét a nyáron újra át építtette és czélszerű tantermekkel és tanítói lakással szerelte fel. A mintegy 5000 forintba került iskolának felavatása f. hó 6-ikán történt meg. A kántor zsoltárt énekelt, Goldschmidt D. dr. iskolaszéki elnök tartalmas beszédben köszönetet mondott a hitközségnek áldozatkészségeért és buzdító szavakkal rábizta az iskolaépületet Nagy József tanítóra, aki erre csinosan válaszolt. Végül egy tanuló köszönte meg társai nevében a hitközség jótékonyágát.

— **Hymen.** Tuszkai Ödön dr. fővárosi ismert orvos f. hó 15-ikén a dohány-utczai zsinagógában menyegyzet alá vezeti Zwölf Margit k. a. t. — **Mannheimer Gusztáv**, a kitünő festőművész, eljegyezte Pfeffer Erzsik. a. t. Réthy Mórnak, a műegyetem tudós tanárának fogadott leányát.

— **Halálozás.** Leopold Emma, Leopold Rudolf aradi szeszgyáros neje f. hó 6-ikán 54 éves korában jobblétre szenderült. A megboldogult az aradi izr. nőegyletnek főnnállása óta alelnöke volt és a jótékonyág terén szerzett érdemeinél fogva maradandó emléket hagyott maga után.

— **Az osztrák urakháza** — mint előző számunkban jelentettük — a most történt kinevezések folytán Gompertz Gyula személyében egy zsidó taggal is megszaporodott. Egy másik újonnan kinevezett tag Leitberger br. szintén közelebről érdekelheti olvasóinkat, mert az antiszemizmust gátló osztrák egyletnek diszelnöke. Ez a kinevezés, melyben a nevezett egylet a bárót üdvözölte, szintén elég súlyos kritika a Luegerek és Schneiderek üzelmei felől.

— **A német császár türelmes szava.** A Wittenbergi ünnepségek alkalmából, melyeket Luther első reformatori működésének színhelyén az ottani

vártemplom újból történt felszentelésekor rendeztek, a legillustrisabb vendégek jelenlétében Vilmos német császár igen szép nyilatkozatot tett, melyet — bár kissé megkésve — a következőkben reprodukálunk: A Luther-házban tartott villásregelin Vilmos császár felköszöntője során többek között így szólt: »Isten színe előtt ma újból vallomást tettünk hitünkéről és nem feledjük el, hogy eme hitvallomásunk még ma is az egész kereszténységgel összeköti bennünket. Megvan benne a béke köteleke, mely túler a váláson is. — *Felekezeti ügyekben nincs kényszer. Itt egyesegyedül a sziv szabad meggyőződése dönt* és annak felismerése, hogy ez az egyedüli döntő, képezi a reformatio áldásos gyümölcsét. — Még szebben szól az okmány, melyet a német császár és a jelen volt fejedelmek állítottak ki. Az okmányban e szavak olvashatók: »Bizunk benne, hogy alátvalóink hiven ragaszkodnak az evangéliumi hithez és *keresztény szeretetben türelemben, és polgártársaink és a más hitűek iránt való irgalmukban is a megváltó igaz követeknek fognak bizonyulni.* — Kívánatos volna, hogy e szavakat kövessék is Németországban.

— **A nemzeti kiállítás ügyében** a fővárosban újabb föllendülés volt a lefolyt héten észrevehető, melynek létrejöttében m. Krausz Lajos gözmalom tulajdonosnak jelentékeny szerep jutott. A volt országgyűlési képviselő, kit a politikai közéletben annak idején nem méltányoltak elfogulatlanul, a millenium ünnepére rendezendő kiállítás érdekében kifejtett actiójával szinte váratlanul meghódította a közvéleményt s működéséhez az illetékes körök rokonszenvét is megnyerte. A kiállítási mozgalomba m. Krausz Lajos a héten belevonta a nagyiparosokat s a kiállítás területére vonatkozólag is olyan szeéncsés tervet vetett fel, melyet minden oldalról szívesen üdvözölnek. Az országos kihatású actiót saját lakásán kezdte meg múlt vasárnap, hova fővárosunk mintegy 30 nagyiparosát hívta meg a küszöbön álló nemzeti kiállítás ügyében való részvétel megbeszélése tárgyában. Az ezen gyűlésen hozott határozatok eminens jelentőségűek s hogy a m. Krausz Lajos vezetése alatt tisztelgő nagyiparos küldöttségnek a kiállítás területére vonatkozó azt a tervét, hogy a milleniumi ünnepségek legjelentékenyebb actusa a városliget és Stefánia-ut athidalandó mindkét oldalán folyjék le — úgy a polgármesterek, mint a szakminiszterek szívesen köszöntötték, szintén elhatározó befolyású a nemzeti ügy sikerére. A milleniumi kiállítás munkálataiban különben nem ő az egyedüli szereplő, ki olvasóinkat kétszeresen érdekelheti. A főváros f. hó 9-iki közgyűlése a 10 tagú rendező bizottságba beválasztotta budai Goldberger Sámuel, Linczer Imrét, Grosz Mórt (a Grosz és Weisz czég tagja) és Balázs Mór villamvasuti igazgatót is.

— **Első segély a szerencsétlenségben.**

Heine-Furta do asszony, a Romanzeró nagy szerzőjének rokona, ki megmaradt az őshiten, az e heti párisi bombamerénylet áldozatainak felségélyezésére a szerencsétlenség első hírére 5000 francot adományozott.

— **Jubileum.** Keményfy G. A. a budapesti börze titkára e minőségben való működésének negyedszázados évfordulóját e hó 14-én ünnepli meg. Ez alkalomból számos fővárosi kereskedő ovációkban készül a jubilánst részesíteni s ez ünnepségek vezetésére alkalmi bizottságot küldött ki, mely tisztelet ajándékot gyűjt a főváros köreiből méltán megbecsült férfiú számára. Nem érdektelen körülmény ez alkalomból a fölemlítésre, hogy a jubilánsnak egyik veje Róna József, kitűnő szobrász és Vészi József a »P.LI. remek tollu belső dolgozótársa.

— **»Igaz történetek«** lesz a czime Ágai Adolf legújabb kötetének, mely a téli könyvpiacon legkapósabb darabjának készül. A páratlan humoristae munkáját a Lampel-féle (Wodianer) udvari könyvkereskedés adja ki tartalmához méltó köntösben.

Orosz zsidók sorsa. A Tauria kormányzóság-beli zsidók sorsa vorja magára újabban a humanus világ figyelmét. E kormányzóság mezővárosát ugyanis kivétel nélkül falvakká degradálták, aminek a következtése az, hogy a zsidóknak innen el kell pusztulniok. Cherson kormányzóságban és Beszarabia kormányterületén hasonló intézkedésre készülnek, ami, tekintve, hogy e kormányterületen igen sok zsidó lakik, mérhetlen nyomornak és fájdalomnak lesz szülőokává.

— **Az »elrágalmazott Magyarország«.** A Nápolyban megjelenő »Roma« czimű ujságban Barcsics horvát képviselő Magyarország ellen irányuló tendenciózus híreket tesz közzé. A merész rámadásokban ugyancsak az idézett lapban »Az elrágalmazott Magyarország« cz. cikkben Árvay Lipót tanár felel meg emberül.

— **Az olasz képviselő választások** a napokban zajlottak le. Az eddig ismert eredmények szerint az új házban 12 zsidó deputatusnak lesz helye. A megválasztottak közül Toscana és Velence 4—4, Emilia 3 és Roma 1 zsidó képviselőt küld a törvényhozó testületbe. Itália, ahol viszonylag kevés zsidó lakik, ezuttal is hű maradt azokhoz a traditiókhöz, melyek lehetővé tették, hogy a kormány kincstartójaként zsidó államférfi szerepeljen.

— **Millaud Albert,** a párisi »Figaró« híres humoristája, kiről minapi elhunytá alkalmából a napi lapok egyértelmű dicsőítéssel emlékeztek meg, a montmartrei zsidó temetőben aluszsa örök álmát. — Temetésén Mayer rabbi is gyászbeszédet mondott.

— **A francia konzisztorium** f. évi decz. 4-én tartja meg kiegészítő választását. Ez alkalommal hét konzisztoriumban összesen tíz állás lesz betöltendő.

— **»Fehér zsidók«.** Néhány utazó azt jelenti, hogy Trancorban (Éjszakamerika egyik államában) »fehér zsidók« laknak, akiket bőrük és hajzatuk fehérsége miatt neveznek így. Valamikor nagy számmal voltak, ma azonban mindössze 200-an vannak. Kochin városában, Malabér partján külön város részben laknak.

— **Odessában új talmudtora iskola** nyílt meg m. hó 23-án. Az e napon történt avatási ünnepélyen Selany tábornok városkapitány, Marosly pol-

gármester litkos tanácsos, több városi tanácsos és néhány keresztény és zsidó városatyja is megjelent. Az avató ünnepen Eichenwald rabbi imát mondott a csárért és csári családért és elénekeltek az orosz nemzeti himnust. Az új talmudtóra iskola három emeletes.

— **Zsidó konzul.** Schlesinger Adolfot Düsseldorfban Salvador köztársaság konzuljává nevezte ki.

— **Ritka kondolentia.** A lajtántuli bohrányhősök tudvalevőleg már a zsidókon kívül egyéb áldozatokra is vadásznak. Schneider ur a minap tartott beszámolóján felöklelte a kath. klérust is és, nem tudjuk kiknek a gaudiumára, de azt is kijelentette, hogy a kath. egyházfejedelmeket zsidók választják. A többséget azonban csak úgy futólag érintette, hanem Gruscha érsekről még vadabb dolgokat mondott. Erre való tekintetből az osztrák egyházfejedelmek most kondoláltak Gruschanak és feliratukban többek között így nyilatkoztak: »A legbensőbb részvétellel és legmélyebb fájdalommal kísérik a püspökök a súlyos bánalmakat, melyekben eminentiádat ismételten, különösen a legutóbbi napokban a legkvalifikálhatóbb módon részeltették, ami még hozzá abban a tévhitben történt, hogy ilyen eljárás a kereszténység szent ügyének szolgálatot tesz. A feliratot aláírták: Schönborn Ferencz kardinális, Prága hercegérseke; Zweiger János Baptist, Sackau hercegpüspöke; Binder József Mátyás, Szt.-Pölten püspöke; Bauer Saleczius Ferencz, Brün püspöke; Missia Jakab Laibach hercegpüspöke; Doppelbauer Saleczius Ferencz, Linz püspöke; Kahn József, Gusk hercegpüspöke.

— **Irodalmi egylet.** Lipcsében f. hó 2-án egy zsidó irodalmi egylet alakítása tárgyában napos gyűlést tartottak. A tanácskozók kimondták az egylet megalakítását.

— **Az erkölcsprédikátor.** Clausz wölfritzi kertészettulajdonos, mint a Görbnitz és környékbeli antiszemita német reformegylet elnöke »jó« erkölcsökre szokta volt tanítani — pártfeleit. Hogy mennyi jogosultsága volt erre, kitűnik a dresdai törvényszék ítéletéből, mely Clausz urat 34 rendbeli váltóhamisításért három és fél évi fegyházra és 4 évi hivatalvesztésre ítélte.

— **Kik voltak Drumont szülei.** A párisi »L'Alliance national« egyik közelebbi száma Drumont ur származásáról a következő sensatiót keltő dolgot közli: — Ki hitte volna! A sovínisták francia nagyatya, a ki e szónak: »német« pusztá nevével is megvadul, e férfi nagyatya — Würte bergben született és ott is volt a hazája. Ez bizonyára gonosz dolog, de még nem a leggonoszabb: a francia antiszemitizmus ezen megalapítójának éppen ez az ősapja — Stuttgartban a — sakter tisztességes iparát üzte, de

a stuttgarti zsidó község, mert rossz fát tett a tüzre, kizárta őt kebeléből. Ezután Londonba ment, ahol boszuvágyból kikeresztelkedett és ruhaüzletet csinált. Lakásáért 10 font sterlinget fizetett. Ez a körülmény azt bizonyítja, hogy az idézett lap cikkezője jól van informálva és okmányszerű bizonyítékok alapján vágja Drumornak szemébe a rá nézve bizonyára nem kellemes leleplezést.

— **Az argentiniai gyarmatosításról** közölt minapi terjedelmes eredeti tudósításunkhoz kiegészítőül egy külföldi lap nyomán, mely teljesen kompetens forrásra hivatkozik, a következőket fűzhetjük: A már főnnálló Hirsch br.-féle argentiniai zsidó gyarmatok mihamarabb meg fognak szaporodni. E célból a báró Fainburg D. F. személyében Oroszország déli és nyugati részében már hosszabb idő óta külön meghatalmazottat utaztat, akinek az alkalmas emberanyag kiválogatása a főadata. A koloniák független autonómiát fognak kapni. A gyarmatosító társulat egyetlen emberének sem lesz szabad a telepítvények belügyeibe beleszólania. A delegáltak, a kiket a kivándorlók csoportjai a jövő telephelyek megtekintésére és a koloniák létesítésére a gyarmatosok megerkezéséig kiküldenek, később az illető koloniákban a falu főnökeiként fognak szerepelni, de a falu vezetése ugynevezett községi választmányra lesz bízva, mely a gazdasági ügyekben, a rendőri, egészségügyi és tanügyi ressortokban is intézkedni fog. Őt vagy tíz kolónia egy községet fog képezni, melyeken a községfőnök vagy inspektor lesz a kezelő, akinek föltétlenül nagyobb agronomiai képzettséggel kell bírnia. Főfeladata ennek, hogy a reá bízott községben a gazdálkodás racionális vezetésre felügyeljen. Ugyancsak ő gyakorolja a rendőrség és igazságszolgáltatási főfelügyeletet s ő lesz a föllebbezési forum. Minden községben (250, vagy 500 családból fognak állani) lesz községorvos, gyógyszeriar és bába, ezenfelül minden koloniáknak külön felcsereje és kis gyógyszerára is lesz. Az összes koloniák fölött való főgondnokság és legfelsőbb föllebbezési forum Argentína székvárosában, Buenos-Ayresben lesz. A főgondnokság több szakosztályra oszlik, mindegyik külön-külön munkakörrel. Az egyik szakosztály a gazdasági ügyeket fogja vezetni, mint ilyen gondoskodik a koloniák pénzzükségleteiről és kezeli a kolonisták által csinált adósságokra befolyandó összegeket. A második szakosztály igazságszolgáltatással foglalkozik, és meglebbezhetlenül dönt egyes személyek és a koloniák belügyeiben. A közbűntettek természetesen az országos igazságszolgáltatás elé tartoznak. A harmadik a technikai szakosztály, melynek élére hivatásos szakemberek kerülnek, az építési és közmunkaügyi teendőkről fog gondoskodni. A negyedik orvos-egészségügyi szakosztály az összes koloniák főorvosának vezetése alatt funkcionál. Az ötödik szakosztály a vallási és tanügyi részre gyakorol fel-

ügyeletet és a hatodik rendőrségi és katonáskodási teendőket ellenőrzi. E tervezethez a báró már megadta beleegyezését. A részletek kidolgozása a pétervári központi bizottság feladata. Az adminisztrációt végző személyek kizárólag az orosz zsidók közül fognak kikerülni. — Goldsmith őrnagy teendője az összes koloniák fölött való általános felügyelet lesz. Az autonomia alapjául a solidaris kezességet és felelősséget vették, ami a koloniákban az összetartás meghonosítását, ugyszintén az alkalmas elemek választását jelentékenyen elő mozdítja.

— **Gyakorlati receptió.** A csurgói főgymnázium felsőbb osztályaiban megüresedett német nyelv és irodalmi tanszékre — mint értesülünk — az iskola igazgatótanácsa Venetianer Lajos drt, az ottani új főrabbit hívta meg. Venetianer dr. a meghívást természetesen készséggel fogadta s már egy hónapja általános meglelégedésre tölti be új állását. A tudunkkal egymagában álló jelenség egy előre vetett fénysugár abból a korból, melynek elkövetkezését a magyar nemzet egységessé válása érdekében mindnyájan óhajtjuk.

— **Milliomos alapítvány.** Loria M., milanoi magánzóról, ki a minap hunyt el, a lapok azt jelentik, hogy egész, mintegy 30 millió lírányi vagyonát egy oly nemzetközi jótékony tarsulatra hagyományozta, melynek hivatása a munka nélkül levő munkások és minden más szükségét látó segélyezése lesz. A hagyományozó Loria Izsáknak a »Szóhar« híres szerzőjének ivadéka.

— **Zsidó körjegyző.** Kassa Béla, Abauj-Torna megye Kassa járásbeli községében a f. hó 25-iki választás alkalmával Kiss (Klein) Soma volt helyettes jegyzőt egyhangulag körjegy: övé választották meg.

Pályázat.

A szentesi izr. hitközségnél 500 frt évi fizetés szabad lakás és fél sechchita-illetményvel javadalmazott másod kántori állás betöltendő lévén, felhívatnak mindazok, akik azt elérni óhajtják, hogy életkorukat, családi állapotukat, eddigi működésüket, válás-erkölsi magaviseletüket és képzettségüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a f. évi november hó 15-ig alulirothoz küldjék be.

Pályázni kívánóktól megköveteltetik, hogy koreh, sochet - ubodek legyenek és azok közül, kik az állomást képesek elfoglalni, azok, kik hattarával és zenei képzettséggel birnak, előnyben részesülnek.

Próba-előadásra csakis a meghívottak fognak bocsájtatni és csakis a megválasztottnak fognak uti-és költözködési költségei 30 frttal megtérítetni.

Szentesen, 1892 évi október hó 28-án.

Dr. Schlesinger Károly,

hitk. elnök.

Az őszi és téli időnyre ajánlom gazdagon berendezett

tea-, rum- és cognac-raktáromat melyben valódi **Brazíliai rum** (különösen ajánlatos teához) pintes üvegekben 1¹/₁₀ l. 1 frt-jával, finom **Jamaiká rum** literes üvegekben 90 krjával, legfinomabb Ananas Jamaika rum 1 frt 20 kr. és 1 frt 60 krjával, finom Cuba rum 80 krjával, továbbá válogatott **császár melange thea** eredeti pléhdobozokban 55 krjával, valódi **karaván thea** szintén eredeti dobozokban 45 krjával, friss termésű valódi orosz és Congo thea, csomagokban á 12, 20, 25, 30 krjával kapható. — Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árengedmény. Helyben a legkisebb megrendelés is házhoz szállítatik. Vidéki megrendeléseknél csomagolás nem számítatik.

Tisztelettel

WEISZ M. MÁRKUS

tea-, rum-, cognac és likör különlegességek raktára

Budapest. VI. Szondy utca 62. sz.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A nekünk bemutatott számos hiteles hálaírat folytán ezen kitűnő házi szereket legmelegebben ajánljuk.

Szent-Pálgyomorcsappék
Nélkülözhetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű, biztosan hatnak a gyomor bajoknál.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, büzös lehelet, felfujtság, savanyu felbőfögés, gyomorégés, felesleges nyálka-kiválasztás, sárgaság undor, hányás és gyomorgörcs. Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, ha ez a gyomortól eredt, gyomor túlterhelésnél, giliszták, májbajoknál és aranyéres bántalmaknál.

Ára egy üvegnek utasítással, 50 krajczár.

Köszvény-viz
Kámulatos és biztos hatású külszer köszvény-csusz és reumatikus fájdalomnál, felülmúl bármily más czélra nagyban ajánlgatott szert.

Ezen szerrel 1000 esetben tett kísérlet közül 966 esetben teljes gyógyulás éretett el, s a legtekintélyesebb orvosok által rendeltetik. Ára egy üvegnek utasítással 50 kr. Kapható a készítőnél Szallós János

gyógyszertára és művegyészeti laboratoriumában Dombóvárrott (Tolna m.) valamint Török József urnál Budapesten, Király-utca 12. sz. A védjegyet tüzetesen tessék megtekinteni, csak oly készítményt kell elfogadni, melynek burkolatára a fenti védjegy van ragasztva és megrendelésnél határozottan Szallós-féle készítményt tessék kérni és elfogadni.

Vigyázat
a
védjegyre.

Óvás
az értéktelen
imitációktól.

K o l e r a e l l e n

kiváló tekintélyek

tokaji cognacot

ajánlanak a tokaji cognac gyárból

TOKAJBAN.

Kapható minden jobb üzletben.

135,000 forint nyerhető

1 osztrák földhitel-igérvénynyel, főnyeremény 45,000 frt, húzás november 16-án, ára 2 forint; **1 állam sorsjegy**, húzás december hó 29-én, főnyeremény 90,000 frt, ára 2, frt; **mindkét darab együtt kapható 3 frt 75 krért**; Beifeld József bank és váltó üzletében, Budapest, Károly körút 1. szám. Alapított 1874-ben.

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát
(Váci-körút 14, szemben az Andrássy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállitás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezesedik a czég jó hírneve.

— Szombaton es ünnepnápokon zárva. —

Részletfizetésre.

Részletfizetésre.

JUST TIVADAR

férfi szabómester

Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. sz.

Elvállal mindennemű gyermekruha készítését, valamint

katonai egyenruhákat

mérték szerint jó és pontos kiszolgálás mellett. Dus választék legfinomabb angol és francia szövetekben. Rendes évi lakók és hivatalnokok részletfizetésre árfelemelés nélkül.

POLOSKAGÁT

poloska-irtószer gőzkészülékkel.

A poloskagát az eddigi mindenféle poloska-irtószerrel daczolhat, mert a poloskagát oly fojtó erőt fejt ki, melylyel öt perc alatt minden poloskát, amely lélekzik, megfojt. Az eddigi többféle poloskairtószeret túlhaladja, mert nemesak ott pusztít, ahol poloskaféreg látható, hanem mindenhova hatol, mert a poloskák leginkább a szobapadlók alatt, továbbá ablak- és ajtóramák között tartózkodnak, ahová irtó port hinteni lehetetlen, de ezen fojtó gőz még ott is mindent, ami életben van elpusztít.

A **POLOSKAGÁT** kapható dobozokban. Használati utasítás szerint a poloskairtást bárki is eszközölheti. Ára dobozonként 50 kr., 1 frt és 2 frt.

GUTTMANN DÁVID

lakás- és ablaktisztító vállalata.

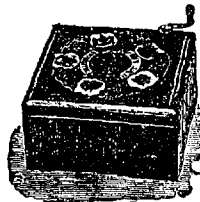
— Alapított 1879-ben. —

BUDAPEST, Károly körút 22.
(Röser bazár) 3-12

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest, Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **húg-oszlopszatu** hangszere palomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált **ingyen** árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körút 19. (Báró Orczy-ház.)

Egy Irányi-epizod.

Az idők mulnak, az emlékező tehetség apad, elpárolog; de mintha ma volna; — pedig 1848 deczember 11-én esett meg — élénken vissza emlékszem, életem egy epizodjára, a melynek részben passzív, részben activ szem- és fültanúja voltam.

A fentemlített napon Kassa közelében vívtuk a szerencsétlen kimenetelű, ugynevezett Budaméri csatát. A végeredmény előre látható volt. S c h l i c k tábornok vezénylete alatt egy fegyelmezett, jól felfegyverzett hadsereget előrenyomulásában feltartani, egy többnyire parasztokból, kisebb részben polgári állásu nemzetőrökből, egy kis csapat lengyel önkéntesből és ép oly kicsiny csapat ujonczokból összezsúfolt armadával, nemcsak kétes kimenetelű válalkozás, de olyan, mely csak kétséget kizáró biztos veszteséggel és hátrálással végződhetett csak.

Ez volt a mi sorsunk is. Menekültünk, jó magam is, ki zemplénmegyei nemzetőr voltam, Kassa felé, onnan pedig a Kassa-Borsod felé irányuló országon Bácszára érve, a falu határán az országot két oldalán a két korcsmaállás alatt a kis lengyelesapat pihenőt tartott, míg csekély számú ágyuink, néhány lovas nemzetőr oldaléktámasza mellett, lassan, a mennyire bírta, hátrált. A lengyelek azonban őrszemek által figyelmesek lettek a Kassáról sebes lovaglással előrenyomuló üldöző osztrák hadicsapatra; egy percz müve volt, és a mi derék lengyeleink csatarendben jobb és balszárnyat képeyve, fedezve a két segítkező által az osztrák üldözők — kétségtelenül ágyuinktól való megfosztási szándékkal — puskalövésnyi távolságra közeltek. A lengyelek tüzet vezényeltek, s az ellenséges osztrák lovas csapat a nem várt meglepetéstől zavartan nyakra före visszaretírt, ott hagyva néhány halottat, köztük egy őrnagyot, több sebesültet és foglyot. Mindez rögtönözve, néhány másodpercz bátor és elszánt, a hátráló magyarokra nézve mentő cselekvés volt.

Tovább haladva, én egy négylovas kis kocsin menekülve Szinna helységnél egy nagyobb, de még sajnálatraméltóbb akadályt kellett legyőznünk. Délután volt. A borsodmegyei nemzetőrök elkéstek s észrevéve a magyar csapatok hátrálását, szökését, további előnyomulásunknak egy nagy szekérvár torlaszszal átrák utját; mindnyájunkat hazaárulóknak, szökevényeknek szidalmazva. Szekerem, miután az országon képtelenség volt csak egy lépésnyire is előre vágatni, az álláson keresztül hajtva, egy réshez ért, honnan a menekvés előre, hátra egyaránt lehetetlen volt. Az országot ellepve százakra menő, mindennemű jármű által, leszáltunk szekereinkről. — Akkor veszem észre a mint két uri ember haranguirozva, szép szóval igyekszik az elkésett borsodmegyei nemzetőröket rábeszélni, hogy tágítsanak, az országot engedjék át a menekvő ágyuknak

s a Holländer Leó őrizete alatt lévő hadi pénztárnak. De ez mit sem használt, a borizü, hangos refrain csak egyaránt így hangzott: »Ti vagytok a hazaárulók; mi nem engedünk, míg Liptay őrnagy urunktól parancsot nem kapunk«. Én a két uri emberben felismervén Farkassányi és Irányi kormánybiztosokat, előrelépve, hangos szóval kezdtem a jó embereket kapacitálni: hogy én is a csatatérről jöve, biztosítom polgártársaimat, miszerint ott minden veszve, feladatunk csak az lehet, hadifelszerelésünket, hadipénztárunkat biztonságba helyezni, hogy aztán egyesült erővel az ellenséget legyőzzük. A mi pedig azt illeti mondom, hogy *önök csak parancsnokuk szavára akarnak hallgatni, arra csak annyi a megjegyezni valóm, hogy tekintélyesebb parancsszóra hiába várnak mostanában, mint az önök előtt álló Irányi és F. kormánybiztosok parancsszava.* Ezen parlamentirozás hatása nemes polgártársainkat arra indította, hogy egyértelműleg az országotról a szántóföldekre, rétekre leterelve szekreiket, szabad haladási tért nyitottak menekvő csapatainknak és felszerelésünknek.

Az én jutalmam, a két kormánybiztos meleg kézszorítása; a borsodiak pedig versenyeztek, kinek a szekerén foglaljam el adiszhelyet és kinek a kulacsából igyam eredeti jó bort.

Schwarz Vilmos

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népéletből. — (35)

Irta: Bernstein A.

Az öreg Malke fejét mellére horgasztva hallgatott, de karjával, melyet fölemelt s lassan újra leeresztett, azt jelezte, hogy még nem jutott a mondokája végére. Az elfogódás, mely minden hallgatóját megkapta, nagy volt. Hendele feje nagyanyja ölébe hajlott; Mendel arcza imádatból és tiszteletből világolt. Genendel ég felé fordította a képét, és Salme két kezébe szorította ábrázatját.

A nap, mely a nagy szombati csördben végig öntötte sugaraival az utcát, most már esti világosságot szűrt be a mellékszobába; rózsás fénye körülövezte a Malke vonásait, melyekben csak a mély ájtatosság kifejezése, de a lelki fájdalomé nem volt látható.

Jó darabig eltartott, mire újra szólani kezdett és nyugodt hangon folytatta:

— E pillanattól fogva isten — dicsértessék az ő neve — nem tartotta kezét sujtásra készen; elállott a marttyrok vérenek folyása, és nem ömlött többé mint ennek előtte. Hendele leánya, akinek Béle volt a neve, szépre, nagyra nőtt és Hendele nekiadta a gyöngyöket, melyek rája maradtak ivadékról-ivadékra ösatyjának, a király óta. És mikor Béle 17 éves volt,

a tudós reb Dániel, aki rabbivá lett a községben, nélkül vette. És a jámbor Béle és a reb Dániel rabbi azok voltak az én szüleim — akiknek érdeme válják a mi javunkra.

Malke eközben kissé fölemelkedett helyéről és hosszabb szünet után ismét élénkebb hangon folytatta:

— És most el szándékozom mondani, hogy az én Hendele nagyanyám és Béle anyám korai halála után mint szakadt ránk ismét a vérnek veszedelme és ki volt az, ki mellettünk termett és megmentőnké vált az ő vére árán.

Malke megint hosszasabban szünetelt, azután pedig gyöngéd hangon szólt:

— Mendel, telepedj ide közelebb én hozzám!

Ambár Mendel az utóbbi hetek óta mind jobban megbarátkozott avval a gondolattal, hogy közte és az öreg Malke között valami szorosabb köte éknek kell lennie, — a hallottak annyira megrendítették és a felszólítás annyira meglepte, hogy nem volt képes annak engedelmeskedni. Izmos tagjait valami varázs fogva tartotta. Csak rámeredt Malkera, nem tudva egy mozdulatot tenni, avagy egy hangot is kiejteni.

Mintha szeme világát nem veszítette volna el és mintha képes lett volna a hüledezést, mely fölhívását követte, a Mendel arczáról lealvasni, Malke még gyöngédebb hangon megismételte:

— Mendel, telepedj ide közelebb énhozzám:

Csak kis időre szakadt fel egy sóhaj a Mendel ajakán, oly mély hangú sóhaj, hogy szinte fájdalommal teltnek tetszett. Izzó arczát Hendele félig felé fordította, minthá bátorítani akarná, hogy engedjen a nagyanyja fölhívásának; de Mendel tagadóan rázta a fejét és mély tompa hangon szólt:

— Én hitvány cseléd vagyok.

Valami mély fájdalom rezdült meg ebben a szóban, az tetszett ki a Hendelére vetett fél tekintetből, meg a félig meddig kétségbeesett tagadásból. A jelen voltak ezt mind észrevették; Genendelnek jó szívet megindította, belenyúlott a Salme gyöngéd érzésű lelkébe, végig villant a Hendele kebelén, és mint világosodó fölfogás lobbant el a Malke ábrázatján. Mindnyájan hallgattak; de ajka körül olyan gyöngéd mosolylyal, minőt különben csak Hendelenek volt módja látni, megszólalt Malke unokája felé fordulva:

— Hendele, gyerekem, üljünk közelebb mi a Mendelhez, mert amit elmondani szándékozom, föl-magasztalja az ő vérét, és becsét leszállítja a mienknek!

E szavakkal Malke kissé elébbre csuszott ülésén, mintha közeledni akarna Mendelhez, Mendel sebtében hozzá közelebb kapta a székét, úgy hogy kettőjük között még éppen Hendele számára volt hely, hogy ki-gyulladt arczát nagyanyja ölébe temethesse. Genendel

csöndes ámulattal, Salme pedig hálálkodással összekulcsolta a kezét.

Kis szünet multán Malke így beszélt:

— Mikor apám, reb Dániel ült a község rabbi székében — akkor én tizenhárom éves voltam — egyszer csak benyitottak hozzá az előljárók és így szólottak hozzá:

— Rabbi, jár-kél itt a községben egy fiu, aki-nek Mayer gibor a neve; nagy erő lakozik a kezében, tizenhét esztenuós és heveskedő ember, aki nem so-
kat hajt az öreg emberekre! Ha a rabbi nem tétet vele fogadást — ne adja az isten — halálos veszedelem származhatik abból.

Erre a rabbi, az én apám, Mayer giborhoz szalasztotta a hivatali szolgát, hogy jöjjön el és ténne fogadást. — De Mayer nem akart eljönni. — Ekkor a rabbi még egyszer elküldte hozzá a hivatali szolgát és Mayer megintette. Mayer azonban azt izente vissza a rabbinak, hogy amíg a keze emberben nem tesz kárt, addig nem tesz fogadást. Erre a rabbi harmadszor is odaküldte a hivataliszolgát és megüzente neki, hogyha azon naptól számítva három napon innen nem járul a rabbi elé, átok alá vetik. Ekkor Mayer eljött a rabbihoz, és a képe nagyon ki volt kelve formájából. Erre a rabbi ráförmedt és kemény beszédet intézett hozzája, és azután csitította, biztatta, hogy jó szántából tegyen nála fogadást. Erre Mayer aztán így szólt:

— Rabbi, ha a községben senkinek sem lett volna róla tudomása, jószántomból fogadást tettem volna, de most, mikor mindenki tudja, meg fognak szólni az emberek és minden léhűtő gunyt fog üzni belőlem és gyengébb leszek, mint akármelyik tehetetlen. De ha a rabbi erőnek erejével fogadást akar vélem tétetni, úgy elmegyek a kileből a parasztok közé, hogy hiremet sem hallják.

Ekkor a rabbi, az én atyám, rápiritott és átokkal fenyegetőzve, fogadást tétetett véle. És Mayer nekitüzesedett képpel elment és nem akart maradni a kileben. Ott dolgozott a parasztok között és szombatunkint és péntekenkint jött a városba és mert nem hordott zsidó ruhát, úgy hitták, hogy Mayer paraszt.

Abban az időben lengyel ura volt a mi városunknak; mert akkor még nem részésültünk abban a kedvezésben, hogy a porosz király alattvalói legyünk — akit sokáig tartison meg isten. Négy év telt el azóta, hogy a Mayerrel fogadást tétettek, ekkor a feje elem meghalt, és a város testvérére szállt, aki gonosz volt meg iszákos ez olyan kegyetlenségeket követett el, hogy nem volt hozzáfogható a fejedelmek között. Volt neki öt kozákja, ezeket kancsukával kezükben, mindig maga előtt lovagoltatta és ezek gyilkos, ütést mértek mindenkire, aki mutatkozni merészelt.

Folytatjuk.)